

VISOKE NARODNE ŠKOLE – OBRAZOVANJE KAO JAVNA ODGOVORNOST

- Predgovor -

Rita Süßmuth¹

Ulaganje u budućnost

Visoke narodne škole su se od svog osnivanja prilagođavale promjenama u obrazovanju te novim zahtjevima i potrebama pojedinca i društva. One su usko povezane s demokratskim razvojem. Obrazovanje je, nakon dugog vremena, priznato kao ljudsko pravo.

Obrazovanje za sve, bez obzira na društveni položaj, spol, obrazovanje i starosnu dob, religiju, ideologiju ili nacionalnost: ovo su osnove visokih narodnih škola. Niko ne bi trebao biti isključen.

Visoke narodne škole su pod okriljem javne odgovornosti mjesta socijalne integracije. Pristup je holistički a polaznike čine heterogene grupe s različitim stupnjem predznanja i različitim potrebama za učenjem. Visoke narodne škole ne razdvajaju po socijalnoj pozadini, akademskom i neakademskom obrazovanju. Učiti zajedno nije slogan nego praksa s naglaskom na individualnom razvoju i razlikovanju u učionici. Neki počinju s osnovama kao što su čitanje i pisanje a drugi s kursevima stranih jezika ili zaštite okoliša. Oboje je moguće: učenje kao druga šansa kao i napredno učenje. Visoke narodne škole su specifične po načinu učenja koji promoviraju, te interakciji između predavača i polaznika. U obrazovanju odraslih učenje se zasniva na slobodnoj volji i izboru onoga što će zadovoljiti individualne obrazovne potrebe ili onoga što je nužno. Ljudi osjećaju koja su im znanja i koje vještine potrebne za sudjelovanje u profesionalnom, društvenom, političkom ili kulturnom životu.

---

¹ Prof. dr. Rita Süßmuth, predsjednica Upravnog odbora Njemačkog saveza Visokih narodnih škola.

Obrazovanje za sve je postalo jedan od najvećih izazova modernog društva, a cjeloživotno učenje predstavlja nužnost za svakoga od nas. Ono što nedostaje je „usidravanje“ obrazovanja odraslih u sistemu obrazovanja i adekvatno finansiranje. Obrazovanje je javno dobro. Ono se mora štititi. Dugo je bilo otvoreno pitanje: Ko će preuzeti odgovornost nad ovim javnim dobrom? Federalne i pokrajinske vlade trebaju konačno shvatiti svoju odgovornost i podržavati daljnje obrazovanje s obzirom na značaj njegove društvene funkcije.

Bez adekvatnog finansiranja, obrazovanje za sve će ostati puka tačka dnevnog reda a broj „gubitnika“ u obrazovanju će rasti. Ovo se ne može tolerirati.

Kreirali smo polazni dokument: Visoka narodna škola – obrazovanje kao javna odgovornost. Naše zahvale pripadaju svim učesnicima, naročito gospodinu prof. dr. Erhardu Schultz, čije opsežno znanje o teoriji i praksi u daljnjem obrazovanju čini osnove ovog dokumenta.

*Ernst Dieter Rossmann*²

Za snažne visoke narodne škole

Visoke narodne škole su se, u dvogodišnjem procesu, posvetile novoj verifikaciji njihovog identiteta i zadataka, dokumentiranju postignuća kao obrazovne institucije pod odgovornošću zajednice, te diskusiji o izazovima i perspektivama.

Mnogi su se zapitali da li je ovo pozicioniranje uopće neophodno s obzirom da vrlo uspješan konkretan rad visokih narodnih škola govori sam za sebe. Odgovor glasi: upravo taj uspjeh zahtijeva demonstraciju spremnosti visokih narodnih škola na diskusiju, kako s institucijama i partnerima tako i s polaznicima i uposlenicima. To je jedini razlog što smo postali vodeća institucija za daljnje obrazovanje u Njemačkoj i jedino tako ćemo to i ostati u budućnosti.

Najtrajniji aspekt ovog procesa je sljedeće iskustvo: visoke narodne škole i njihove pokroviteljske organizacije u pokrajinskom i federalnom sistemu

---

² Dr. Ernst Dieter Rossmann, predsjedavajući Upravnog odbora Njemačkog saveza Visokih narodnih škola.

aktivno uspostavljaju vezu između naučne i praktične ekspertize s jedne strane, te društvenih potreba i demokratskog odlučivanja s druge.

Posebno se zahvaljujem gospodinu prof. dr. Schultzu, koji je kreirao nacrt teksta za polazni dokument i predano pratio diskusiju u našem Savezu i Upravnom odboru tokom cijelog procesa. Prof. dr. Klaus Meisel i njegov urednički tim su se posvetili detaljnom uređivanju teksta, odgovarajući strpljivo na sve zahtjeve. Veliku zahvalnost dugujemo mnogim uposlenicima visokih narodnih škola, regionalnih udruženja i radnih grupa, Savjetu članova i, konačno, Generalnoj skupštini, koji su konstruktivno i kompetentno radili na svim aspektima ovog projekta. Time je polazni dokument postao njihov, što ga čini vrlo posebnim.

Predstavljanjem ovog dokumenta želimo ne samo podržati visoke narodne škole nego im se na poticajan način pridružiti u izazovima. Zato pozivamo na dijalog među predstavništvima i administracijama zajednica, vlada, našim nacionalnim i internacionalnim partnerima u civilnom društvu, nauci i medijima. Uvjereni smo u mogućnost jačanja i širenja ovog partnerstva za obrazovanje u budućnosti.

1. Spremni na promjene, a istovremeno nepromjenjivi

Visoke narodne škole su poznate svima. Samo one osiguravaju odgovarajuću obrazovnu ponudu za svakoga i više od pola stoljeća su dio svakodnevnog života u SR Njemačkoj. Njihov uspjeh je nerazdvojivo vezan za aktivnu demokratiju. Njihova obrazovna misija se zasniva na principima informiranja i univerzalnih ljudskih prava. Zalažu se za pravo na obrazovanje, šanse za cjeloživotno učenje i jednakost; ukratko: za ostvarenje humanističkih ideja danas i sutra.

To se nije uvijek podrazumijevalo. Trebalo je promovirati priznavanje obrazovanja kao javnog dobra, te dokazati da je obrazovanje odraslih u stanju poprimiti institucionalni oblik. Time su visoke narodne škole prošle prvu fazu utemeljenja na početku Weimarske Republike. Nova demokratija toga doba je trebala ne samo ljude koji će raditi nego i građane koji će misliti zajedno s njom. Radnička klasa je trebala nadoknaditi izgubljeno vrijeme i samostalno se obrazovati, bez ograničenja koja nameću religijska uvjerenja, politički nazori ili pripadnost nekoj političkoj stranci.

Za vrijeme nacističke diktature, visoke narodne škole su bile izložene masovnoj represiji, zatvarane su ili uključivane u obrazovni režim pod drugim nazivom. Nakon rata su vraćene u prvobitno stanje s ciljem izgradnje demokratije, uz pomoć međunarodne alijanse i nekoliko onih koji su se vra-

tili u Njemačku iz egzila. „Obrazovanje za građanstvo“ je bio jedan od vodećih principa rekonstrukcije.

Podjelom Njemačke su visoke narodne škole bile prisiljene djelovati odvojeno. U DDR-u su bile integrirane u državni obrazovni sistem i obavezne primjenjivati državne političke i ideološke principe. Njihov primarni zadatak je bilo školsko i jezičko obrazovanje, te pripreme za stručno obrazovanje. Visoke narodne škole u Zapadnoj Njemačkoj su zadržale svoju širu ponudu, koja je tokom obrazovne reforme 70-ih godina dopunjena programima za sistematičnije i stručno orijentirano učenje.

Krajem 1989. godine su visoke narodne škole iz Istočne i Zapadne Njemačke počele bliže surađivati, tako da su se i one, nakon ujedinjenja dviju država, mogle ujediniti pod jednom pokroviteljskom organizacijom.

Visoke narodne škole su se uvijek zasnivale na interesima građanstva. Politička i kulturna previranja 70-ih i 80-ih su bila inspiracija za razvijanje novih područja djelovanja kao što su spolna jednakost, zaštita okoline i migracije. Učesnici i uposlenici su dobro prihvatili nove tematske oblasti. Ideje emancipacije, participacije, inkluzije i integracije su postale vodeći principi.

Kroz turbulentnu historiju smo naučili da se s promjenama životnih uvjeta, izazova i prilika, mijenjaju i obrazovne potrebe ljudi. Društveni, privredni i politički razvoj kontinuirano zahtijevaju identifikaciju visokih narodnih škola kao javnih i demokratski odgovornih obrazovnih institucija.

Pitanja identiteta i misije pod izmijenjenim uvjetima spadaju u proces kritičke autorefleksije visokih narodnih škola i jačaju njihovu inovativnost. Bez obzira na različite strukturne uvjete rada, ova vrsta diskusije uvijek jasno vodi do očiglednog fokusa visokih narodnih škola: ideje o obrazovanju kao javnoj odgovornosti.

Sposobnost prilagođavanja promjenama omogućila je visokim narodnim školama da popularizira učenje i daljnje obrazovanje u različitim skupinama stanovništva, te da poveže aktualne obrazovne potrebe ljudi s budućim potrebama društva. To ih je učinilo vodećom institucijom za obrazovanje odraslih i daljnje obrazovanje. Visoke narodne škole su bile i ostaju fleksibilne, spremne na promjene a istovremeno nepromjenjive.

2. Visoka narodna škola – lokalni obrazovni centar

Visoka narodna škola je otvorena za sve građane. Opravdano je najpoznatija institucija za kontinuirano obrazovanje u SR Njemačkoj. Ona nudi raznovrsnost pristupa daljnjem obrazovanju ali kreira i nove obrazovne potrebe i omogućava dobrovoljno učenje s radošću i zadovoljstvom. Na taj na-

čin dopire i do onih koji nisu imali priliku dalje se obrazovati. Niko ne bi trebao biti zapostavljen.

Prema tome, visoke narodne škole su dio općih javnih servisa. Sa širokom ponudom, inovativnim projektima i umrežavanjem s drugim partnerima, one obogaćuju lokalne uvjete obrazovanja i unapređuju potencijal regije.

2.1. Daljnje obrazovanje za sve kao princip i obaveza

Za sve ljude

Otvorenost je princip i odlika rada visokih narodnih škola. One su otvorene za pripadnike svih društvenih slojeva, bez obzira na mjesečne prihode osobe, kulturnu različitost ili, eventualno, posebne potrebe. One pružaju mjesto različitosti mišljenja, bez društvenih barijera, te po pristupačnim cijenama svima omogućavaju pristup obrazovanju.

Istraživanja su potvrdila da su ponudu visokih narodnih škola, u toku svog života, koristile osobe iz svih dijelova populacije. Visoke narodne škole, više nego drugi ponuđači, dopiru kako do onih koji su općenito zainteresirani za obrazovanje tako i do onih koji žele nadoknaditi propušteno.

Visoke narodne škole su društveni centri gdje učenje predstavlja zadovoljstvo. Grupna atmosfera i ugodno okruženje za učenje kontinuirano unapređuju osjećaj zajedništva. Trajno pozitivno sjećanje na to iskustvo budi želju da se ono nastavi. Dakle, ove škole nisu samo mjesto intenzivnog učenja nego i mjesto dugoročnih zajedničkih aktivnosti.

Za raznolikost svakodnevice

Visoke narodne škole nude univerzalni program, informiraju o mogućnostima učenja i bude interesovanje za različite teme, kao što su izazovi u učenju i kreativnost.

Zbog toga se u školama primarno nude teme za učenje odraslih i daljnje obrazovanje, koje imaju biografsku pozadinu:

- kursevi za obnavljanje znanja i sticanje certifikata, naprimjer iz općeg i stručnog obrazovanja, stranih jezika;
- napredni kursevi za razvijanje postojećih vještina i ključnih kompetencija, naprimjer: upotreba medija, stranih jezika, komunikacijskih i socijalnih vještina;
- savladavanje novih izazova koji će unijeti promjene u privatni, profesionalni i društveni život.

Biografska perspektiva izoštava pogled na sve faze života i učenja. Ona sve više usmjerava pažnju visokih narodnih škola na „izgradnju mostova“ tokom obrazovnog i privatnog životnog ciklusa korisnika za koje se kreiraju usluge.

Kako bi učesnici stekli uvid i orijentaciju u oblasti ponude, visoke narodne škole provode i obrazovno savjetovanje. Osim toga, nude programe prilagođene određenim životnim situacijama; naprimjer: kurseve za starije osobe koje žele nastaviti obrazovanje ili osobe koje se žele vratiti na posao; programe za osobe s poteškoćama u učenju ili posebnim potrebama.

Za različite obrazovne potrebe

Građani vide uspjeh visokih narodnih škola u širokoj ponudi i regionalnom prisustvu. Pored toga, smatraju da se njihov kvalitet ogleda u ozbiljnosti, pouzdanosti i blizini korisnicima budući da, na najbolji mogući način, pokrivaju širok spektar obrazovnih potreba.

Naročito su žene otkrile visoke narodne škole kao mjesta obrazovanja i sticanja kvalifikacija, te doprinijele njihovom oblikovanju. Podrška ženama i spolna jednakost su eksplicitni ciljevi, kako po pitanju korisnika tako i po pitanju politike zapošljavanja. U skladu s tim se nude teme sličnosti i razlika među spolovima, koje se bave uzorima i društvenom orijentacijom. Primjerene mogućnosti učenja povećavaju šanse zapošljavanja i sudjelovanja u društvenim zbivanjima.

Visoke narodne škole odgovaraju kako na raznolike individualne zahtjeve tako i na povećane institucionalne zahtjeve - agencija za zapošljavanje, kompanija i finansijera projekata – putem ponude prilagođene potrebama.

Za samomotivirano učenje i aktivno učešće

Bez obzira što neki kursevi visokih narodnih škola, poput integrativnih mjera i mjera podrške zapošljavanju, podrazumijevaju izvjesnu obavezu korisnika, većina ponude se zasniva na dobrovoljnoj i samooređujućoj osnovi. Dobrovoljni aspekt se pozitivno suprotstavlja drugim kontekstima učenja koji su za mnoge osobe iskustva vezana za prisilu. Ali pored individualne motivacije taj aspekt osigurava transparentnost i participaciju putem aktivnog sudjelovanja u kreiranju i formiranju ponude. Bilo kroz članstvo u upravnom odboru i podržavajućim udruženjima ili institucionaliziranu participaciju, učesnici nose dio odgovornosti za visoke narodne škole.

Za nacionalni i internacionalni angažman

Visoke narodne škole, sa oko 1000 neovisnih ustanova, čine jedinstvenu mrežu institucija za daljnju izobrazbu i kulturu. U ruralnim područjima su visoke narodne škole često jedine ustanove za daljnje obrazovanje. To su prednosti koje omogućavaju opsežnu provedbu daljnjeg obrazovanja te nacionalnih i internacionalnih obrazovnih kampanja.

Visoke narodne škole su multikulturne, zahvaljujući višejezičnosti i učenicima i nastavnicima s migrantskom pozadinom. Međunarodna umreženost se zasniva na međugradskom partnerstvu, EU projektima te radu pokroviteljskih organizacija. Globalnu povezanost ostvaruju putem kulturnih događaja i susreta partnera u zajednicama i regijama.

2.2. Djelovanje u zajednici i javna misija

Zajedništvo - blizina zajednici - je važan aspekt identiteta visokih narodnih škola, koje direktno ili indirektno uživaju podršku lokalnih vlada i time su demokratski legitimirane. U njemačkim gradovima i pokrajinama, visoke narodne škole su centralne uslužne institucije u oblasti obrazovanja.

Javna misija

Javnu misiju visokih narodnih škola definiraju pokrajine a implementiraju zajednice. Višestruku podršku zajednice visoke narodne škole uzvraćaju opsežnim programima daljnjeg obrazovanja, a naročito obrazovanjem osoba čije znanje ne zadovoljava potrebe post-industrijskog doba. Na taj način preventivno djeluju protiv isključenosti dijelova populacije iz društvenog i profesionalnog života.

Centri za daljnje obrazovanje su mjesto za učenje, razvoj i kulturno okupljanje za sve ljude u zajednici. Visoke narodne škole se orijentiraju prema problematici cijele zajednice i tako doprinose njenom razvoju. Široka ponuda programa za sticanje stručnih kvalifikacija namijenjena je regionalnom razvoju.

U doba rastuće potrebe za integracijom, visoke narodne škole predstavljaju važno mjesto međugeneracijske, međunacionalne i međukulturne komunikacije. One imaju auto-integrativnu funkciju i također sudjeluju u formiranju tržišta rada i socijalne politike, te na taj način smanjuju javne izdatke.

Obrazovanje i regionalni razvoj

Visoke narodne škole su fleksibilne, brzo se prilagođavaju novim izazovima i sudjeluju u inovativnim obrazovnim projektima. Njihova kompeten-

tnost je sve traženija u oblasti obrazovnog savjetovanja i koordinacije među različitim sektorima obrazovanja i stručne obuke. Njihovo iskustvo i ključne kompetencije se koriste za razvoj lokalnih i regionalnih polja obrazovanja.

Opsežni programi visokih narodnih škola pružaju višestruke mogućnosti suradnje i umrežavanja i izvan obrazovnog sektora, naprimjer s kulturnim i omladinskim institucijama ili organizacijama koje se bave problematikom imigranata. Visoke narodne škole doprinose kulturnoj vitalnosti zajednice i lokalnih centara te tako imaju i ekonomski značaj, čine je privlačnijom za njene stanovnike. Na taj način jačaju zajednice, čime se povećava i kompetitivnost cijele regije.

2.3. Obrazovni optimizam i holističko shvatanje obrazovanja

Shvatanje obrazovanja prema visokim narodnim školama podrazumijeva da obrazovni potencijal pojedinca nadvladava njegov eventualni obrazovni deficit. Cjeloživotno učenje je moguće zbog jake motivacije za obrazovanje te sposobnosti za daljnje učenje, koji se razvijaju rano. Visoke narodne škole se u svome radu vode holističkim, integrativnim pristupom obrazovanju. Prema tome, osnovno obrazovanje je jednako važno kao i profesionalno obrazovanje.

Obrazovni potencijal

Visoke narodne škole pružaju orijentaciju tokom društvenih promjena te nude pregled različitih mogućnosti za učenje. One ohrabruju svoje korisnike na sudjelovanje u društvenom, kulturnom i profesionalnom životu i podržavaju odgovorno vladanje vlastitim životom.

U središtu rada je fundamentalna vjera u sposobnost odraslog čovjeka da se razvija i da uči, čovjeka koji treba sponu za nastavak ličnog obrazovnog ciklusa. Sposobnosti samomotivacije, učenja, komunikacije i kritike olakšavaju učenje i iskazivanje mišljenja te ulivaju samopouzdanje u suočavanju s izazovima profesionalnog i privatnog života.

Opsežno obrazovanje

Obrazovanje obuhvata kako znanje i vještine tako i društveno i komunikacijsko učenje. Visoke narodne škole smatraju skraćivanje daljnjeg obrazovanja u svrhu zapošljavanja kontraproduktivnim. One nastoje, imajući u vidu ubrzane ekonomske i kulturne promjene, pružiti pomoć pri „usporavanju“ putem diskusije i refleksije.

U međuvremenu, jedna stara spoznaja je ponovo otkrivena: pored učenja u obrazovnim institucijama, odrasli informalno uče na radnom mjestu i u

privatnoj svakodnevnici. Visoke narodne škole prihvataju ovo široko shvaćanje učenja, dokumentiraju informalno stečene vještine i koriste ih za stvaranje što boljih uslova za razvoj karijera svojih korisnika. One primarno jesu institucije za neformalno obrazovanje ali istovremeno imaju dobru ponudu za usvajanje priznatih kvalifikacija.

2.4. Profesija i profesionalnost

Profesija i profesionalizam su ključni zahtjevi koje visoke narodne škole postavljaju same sebi. Vrlo stručno i profesionalno osoblje čine instituciju efikasnom i otvorenom za inovacije. Tipično za kadrovsku strukturu visokih narodnih škola je ograničen broj stalno zaposlenih a velik broj samostalnih nastavnika.

Samostalni nastavnici

Visoke narodne škole su prepoznatljive po samostalnim nastavnicima. Oni unose iskustva iz svojih profesija kao i lične kompetencije u posao u visokim narodnim školama. Za njihov rad osigurana im je profesionalnost u obliku daljnjeg obrazovanja i savjetovanja. Samo uz predanost nastavnika i njihovu blizinu korisnicima moguća je implementacija opsežnog daljnjeg obrazovanja unutar predviđenog finansijskog okvira. Honorari koje dobivaju obično nisu u skladu s njihovim obrazovanjem niti s radom koji obavljaju.

Situacija za samo-zaposlene je naravno nepovoljna ako veći dio životnih troškova moraju pokrivati novcem iz dobivenih honorara. Olakšanje mogu donijeti samo političke odluke i veća javna podrška visokim narodnim školama.

Stalni uposlenici

Stalni uposlenici visokih narodnih škola su upravno i administrativno osoblje. Stalno zaposleni nastavnici obično imaju relevantno specijalizirano, univerzitetsko obrazovanje. Njihovi osnovni zadaci su sistematično i inovativno razvijanje programa, regrutiranje i daljnje obrazovanje nastavnika, savjetovanje, procjena potreba, marketing, osmišljanje zajedničkih aktivnosti, naprimjer s lokalnim obrazovnim i kulturnim institucijama.

Administrativno osoblje različitih profesija omogućava provedbu obrazovnih programa kao i pružanje drugih usluga korisnicima, koje uključuju i pružanje savjeta korisnicima u izboru programa. Njihova identifikacija s

idejom daljnjeg obrazovanja je od posebnog značaja za visoke narodne škole.

Daljnja izobrazba stalnih uposlenika je integrativni dio njihovog posla.

Obrazovanje odraslih 2009. godine. Raspodjela nastavnika

Visoke narodne škole upošljavaju preko 7000 stalnih uposlenika, više od 190.000 samostalnih nastavnika iz različitih profesija i sektora. Stalno uposleni nastavnici čine manje od polovine a administrativno osoblje nešto više od polovine osoblja. Stopa zaposlenih žena na vodećim pozicijama je oko 40%, u obrazovnoj oblasti preko 55%, u administraciji preko 80%, a među samostalnim nastavnicima skoro 65%.

2.5. Finansiranje visokih narodnih škola i profitabilnost

Rad visokih narodnih škola se finansira iz javnih i privatnih sredstava. Zajednice zbog javnog interesa preuzimaju izvjesnu odgovornost za visoke narodne škole. Obrazovanje za sve je vezano za sigurno finansiranje.

Javni fondovi i doprinos korisnika

Većina pokrajina regulira finansiranje visokih narodnih škola zakonom o obrazovanju odraslih, pri čemu obim kontrole i podrške jako varira. Neke pokrajine su uključile visoke narodne škole u zakonsku odgovornost zajednica, što njenim članovima garantira ponudu daljnjeg obrazovanja na lokalnoj razini. U drugim krajevima se subvencije izdvajaju dobrovoljno. Međutim, navedeno nije dovoljno da bi se zadovoljila sve veća potražnja za daljnjom izobrazbom.

S obzirom na stagniranje ili opadanje finansijske podrške iz javnih sredstava, visoke narodne škole su bile prisiljene povećati naknade koje uplaćuju korisnici. Time se povećava rizik gubljenja korisnika i uskraćivanja obrazovne ponude onima s manjim prihodima. Prema istraživanju iz 2009. godine, korisnici su prosječno uplatili iznos kao lokalne zajednice i pokrajine zajedno. Dodatni prihodi se crpe iz fondova EU projekata, te državne i pokrajinskih vlada. Osim toga, federalna vlada finansira stručno obrazovanje i kurseve integracije koje s imigrantima provode agencije za zapošljavanje. Putem Socijanog fonda Evropska unija podržava eliminaciju diskriminacije na tržištu rada.

Finansiranje projekata

Privremeno finansiranje projekata je koristan doprinos radu visokih narodnih škola budući da se dopire do novih ciljnih grupa i jača razvojni potencijal regija. Eksterno finansirani projekti zahtijevaju unaprijed reguliranu profesionalnu, materijalnu i ekonomski sigurnu infrastrukturu. Zato ovaj oblik ne može zamijeniti institucionalno finansiranje. Naročito podrška obrazovanju marginaliziranih grupa treba biti održiva.

Profitabilnost

Visoke narodne škole su bile i ostat će neprofitne organizacije predane doprinosu javnom dobru. Odgovorno korištenje ekonomskih sredstava je jedno od načela njihovih aktivnosti.

Visoke narodne škole koriste kontrolne elemente u svrhu transparentnosti budžeta i opravdanosti troškova. Kao obrazovne ustanove one mogu uštedjeti, ali ne u svrhu štednje nego u postizanju pedagoškog i obrazovnog učinka u smislu zajedničke koristi. Zato se njihov menadžment zasniva na stalnom balansiranju između ekonomskih potreba, kvaliteta, profesionalnosti i relevantnosti ponude.

Uporedo s javnom odgovornošću za obrazovanje, tu je i finansijska odgovornost korisnika koja bi trebala biti u skladu s beneficijama od pruženih usluga, te mogućnostima plaćanja. Zavisno od teme i ciljne grupe, finansijska participacija korisnika je diferencirana prema društvenim kriterijima.

Visoke narodne škole su uvećale svoje prihode zahvaljujući značajnim naporima. One obično ostvaruju povrat troškova u većoj mjeri nego druge javne obrazovne i kulturne ustanove. One uspijevaju za svaki euro iz javnih ulaganja obezbijediti najmanje jedan euro iz privatnih fondova za kontinuirano obrazovanje.

S obzirom na sve manje državne subvencije raste opasnost da će visoke narodne škole biti „gurnute“ do granica svojih mogućnosti djelovanja i prestati biti priznate kao javne obrazovne ustanove koje doprinose općem dobru.

2.6. Savezi za obrazovanje odraslih – nacionalno i internacionalno umrežavanje

Federalnost njemačkog obrazovanja se ogleda i u sistemu udruženja visokih narodnih škola. One su na pokrajinskoj razini udružene u pokrajinske saveze koji su dio Njemačkog saveza visokih narodnih škola (DVV), kao krovne organizacije visokih narodnih škola. DVV je preko svog Instituta

(*dvv international*), i kompaniju telc GmbH, umrežen, djeluje na internacionalnom planu i većinski je vlasnik Grimme Instituta.

DVV i Pokrajinski savezi

Savezi, u oblasti politike i javnosti, zastupaju interese visokih narodnih škola na federalnoj i pokrajinskoj razini. Pored toga pružaju im višestranu podršku u obliku posmatranja obrazovnog „krajolika“, tehničkog i organizacijskog savjetovanja, treninga, akvizicije projekata, stvaranja perspektiva i novih polja djelovanja. Umrežavanje institucija zasnovano je na zajedničkim vrijednostima. Zbog veličine, stručnosti i iskustva, visoke narodne škole su važan partner pokrajinskih i federalne vlade u pogledu implementacije obrazovnih projekata širom zemlje.

Uposlenici visokih narodnih škola se redovno sastaju na godišnjim federalnim konferencijama u svrhu razmjene iskustava po pitanju potreba i razvoja daljnjeg obrazovanja. Također, redovno se održavaju sastanci predmetno-orijentiranih radnih grupa s ciljem promocije razvoja didaktičke oblasti i standarda kvaliteta obrazovanja.

Komitet žena DVV-a prati i savjetuje visoke narodne škole i saveze u pružanju podrške ženama u spolnoj jednakosti. Ovo jednako važi za strukturu kadrova i programski razvoj.

Internacionalni karakter

Visoke narodne škole se pri razvoju programa orijentiraju prema evropskim referentnim sistemima i uključene su u internacionalne projekte. Pokrajinski savezi i krovna organizacija su, također, internacionalno aktivne: DVV je član Evropske asocijacije obrazovanja odraslih (EAEA) i sudjeluje u organizaciji UNESCO-ove Svjetske konferencije o obrazovanju odraslih (CONFINTEA). Svake pete godine DVV organizira Njemačku konferenciju visokih narodnih škola, jednu od najvećih internacionalnih konferencija o obrazovanju. Institut za međunarodnu suradnju Njemačkog saveza visokih narodnih škola – *dvv international* već decenijama podržava internacionalni karakter rada savezâ. Uz aktivnu solidarnost, Institut promovira razvoj daljnjeg obrazovanja u Africi, Aziji, Latinskoj Americi i Istočnoj Evropi; *dvv international* surađuje sa više od 200 partnera u preko 40 zemalja svijeta. U SR Njemačkoj *dvv international* nudi treninge, savjetovanje i medije za globalno, interkulturno i evropsko-političko učenje.

Pionirski rad DVV-a na standardizaciji jezičkih kurseva također se odvija internacionalno. Razvijeni su testovi za najrelevantnije evropske jezike na različitim razinama. Danas je Frankfurt telc GmbH podružnica DVV-a i je-

dna od najpoznatijih nacionalnih i internacionalnih ustanova za certificiranje učenja stranih jezika.

DVV je većinski vlasnik Adolf Grimme Instituta – Instituta za medije, obrazovanje i kulturu GmbH – koji postavlja standarde u oblasti medijskog i komunikacijskog istraživačkog rada. Institut svake godine dodjeljuje Adolf Grimme Preis, jednu od najpoželjnijih televizijskih nagrada, čiju je dodjelu 1963. godine inicirao DVV. Reputacija Grimme nagrade se zasniva uglavnom na nezavisnom karakteru i kvalitetu rada žirija. „Odavanje počasti za izvanredan doprinos televiziji i životno djelo“ dodjeljuje Upravni odbor DVV-a.

Više od 50 godina visoke narodne škole i Njemački savez sindikata djeluju zajedno kao institucionalna alijansa u okviru Federalne radne grupe „Rad i život“. Kao institucija za političko obrazovanje mladih i odraslih, radna grupa se primarno fokusira na radničku populaciju s ciljem unapređivanja njihove pozicije u društvu.

DVV je i jedan od osnivača Njemačkog instituta za obrazovanje odraslih / Leibniz centar za cjeloživotno učenje (DIE) koji je nastao iz nekadašnje organizacije Pedagoško radno mjesto (PAS).

3. Novo učenje: postignuća visokih narodnih škola

3.1. Društvene promjene i individualne obrazovne potrebe

„Cjeloživotno učenje“ je, nacionalno i internacionalno, vodeća kategorija za obrazovnu politiku. Cjeloživotno učenje se provodi kroz programe koji su prilagođeni društvenim, ekonomskim i kulturnim promjenama.

Sadašnjost je obilježena velikim promjenama: globalizacija, internacionalizacija i migracija, kulturna različitost, demografske promjene, kompjuterizacija i medijalizacija, radna fleksibilnost i varijabilnost uvjeta zapošljavanja, reforme društvenih sigurnosnih sistema, individualizacija i posljedice za društvenu koheziju, klimatske promjene.

Ponuda i potražnja u obrazovanju odraslih

Korištenje ponude za cjeloživotno učenje kod pojedinaca manje zavisi od brzine socijalnih i tehnoloških promjena kao i obrazovne politike. Oni se više vode konkretnim, individualnim potrebama, ličnim iskustvima ili primjetnim promjenama vlastite životne situacije. Visoke narodne škole podržavaju te „subjektivne“ obrazovne ponude svojih polaznika. Svoje obrazovne programe, međutim, razvijaju i u skladu s „objektivnim“ zahtjevima društva. Na taj način ostvaruju svoj cilj koji podrazumijeva ne samo odgovara-

nje na očigledne obrazovne interese nego i otkrivaju latentne obrazovne potrebe.

Životne vještine

Čak se i „svakodnevno učenje“ mijenja: iskustvo – kao rezultat individualizacije – više nije dovoljno. Brzi razvoj nauke i tehnike čine život kompleksnijim. Ko god želi živjeti zdrav život, imati i odgajati djecu, te živjeti u skladu s okolinom, novim tehnologijama i biti zakonski i ekonomski odgovoran, treba nove životne vještine. To leži u osnovi orijentacije visokih narodnih škola i njihovih programa prema svakodnevnom životu.

Opće obrazovanje

Visoke narodne škole nude općeg obrazovanja više nego ikada. Sve veći broj izvora znanja i kulturni pluralizam čine definiciju sadržaja općeg obrazovanja još težim zadatkom. Istovremeno, sve veća društvena raznolikost zahtijeva zajedničku osnovu znanja i razumijevanja. Opsežno obrazovanje je stoga teško postići, ali to postaje sve važnije. Svakome je potrebno opće obrazovanje, ali svaki pojedinac treba i nešto specifično. Ovaj paradoks u zahtjevima modernog obrazovanja kandidati rješavaju tako da iz ogromne ponude odaberu ono što odgovara njihovim željama i na najbolji način upotpunjuje njihovo opće obrazovanje.

3.2. Bogatstvo programa

S ciljem zadovoljavanja individualnih potreba polaznika, visoke narodne škole nude obiman program. Kao javni centri daljnjeg obrazovanja one dokumentiraju svoj rad za koji postoje statistički podaci za zadnjih pedeset godina. Tokom tog perioda visoke narodne škole su uvišestručile svoj program za trinaest puta, dostigle su granicu od 15 miliona sati nastave i oko 9 miliona registriranih polaznika.

Pismenost, osnovno obrazovanje i kvalifikacije

Nejednakost u smislu primjetne zavisnosti obrazovnih postignuća od socijalnih i etničkih faktora u našem društvu nije marginalni fenomen nego odraz jaza koji šteti ekonomskom razvoju. Pokazalo se da:

- oko četvrtine populacije mladih ljudi ima ozbiljnih nedostataka u čitanju i razumijevanju tekstova i snalaženju s brojevima;

- neprihvatljivo visok broj odraslih, čak i onih kojima je njemački maternji jezik, ne vladaju sposobnostima snalaženja s pisanim tekstom koje zahtijeva kako privatna tako i poslovna svakodnevnica.

U borbi protiv ovih negativnih trendova, visoke narodne škole su značajno proširile ponudu programa osnovnog obrazovanja za sticanje školske spreme. Najveću potražnju primjećujemo u oblasti sticanja diplome u osnovnom i srednjem obrazovanju; kursevi za specijalizirana i tehnička zanimanja u visokim narodnim školama su također vrlo posjećeni. Proširena ponuda uključuje i priznate profesionalne kvalifikacije, te osnovne obrazovne programe namijenjene imigrantima.

Još od 1970-ih godina, kada se pokazalo da postoji problem nepismenosti, rad visokih narodnih škola na opismenjavanju i drugim oblicima osnovnog obrazovanja – uključujući matematičko, ekonomsko i civilno – bilježi značajan porast. To pokazuje važnost i uspješnost rada visokih narodnih škola s obrazovno zapostavljenima. Takvo obrazovanje zahtijeva velik broj uposlenika, naprimjer za manje grupe s timskim podučavanjem, usmjeravanje u učenju, javni rad fokusiran na ciljne grupe, nove pristupe učenju, inovativne metode i instruktivnu podršku polaznicima pri korištenju novih medija učenja.

Obrazovno zapostavljene osobe trebaju i zaslužuju drugu šansu. Jedino dugoročno i stabilno finansiranje omogućava uspjeh u borbi protiv obrazovne nejednakosti, a to donosi korist društvu u cjelini.

Multilingvalizam i integracija

Internacionalizacija privrede i kulture, povećana mobilnost u Evropi i potreba za socijalnom integracijom zahtijevaju bolje jezičke sposobnosti i interkulturalne vještine. Evropska unija sumira jezičkopolitičke ciljeve u formuli „1+2“: svako treba znati svoj maternji jezik i dva strana jezika. Visoke narodne škole, kao nijedna druga obrazovna institucija, podržavaju polaznike u ostvarenju ovog ambicioznog cilja.

Visoke narodne škole su najveće njemačke škole stranih jezika s 50 jezika u ponudi i oko 1,8 miliona polaznika godišnje.

Vidljivi su jasni znaci globalizacije: uz najčešće podučavane jezike - engleski, francuski, talijanski i španski - raste interesovanje i za druge jezike, kao: skandinavske, turski, japanski, kineski i arapski.

Visoke narodne škole kontinuirano unapređuju kvalitet jezičkih programa, naročito razvojem moderne metodologije podučavanja jezika, primjerenom daljnom izobrazbom nastavnika i diferencijacijom ponude. One su vrlo

rano implementirale Zajednički evropski referentni okvir za jezike i tako usvojile internacionalno usporedive standarde. Evropski savjet je akreditirao njihov opći jezički portfolio, razvijen od republičkih asocijacija visokih narodnih škola.

Uposlenici visokih narodnih škola analiziraju obrazovne potrebe polaznika te vrše savjetodavnu funkciju s ciljem pronalaženja odgovarajućih kurseva. U skladu s potražnjom nude se i jezički programi vezani za profesiju. Osim toga, postoji i fokus na specifične ciljne grupe, naprimjer studente čije se obrazovne potrebe mogu unaprijediti u suradnji sa redovnim školama.

U visokim narodnim školama se mogu steći svi relevantni internacionalni jezički certifikati.

Skoro polovinu časova jezika čini nastava njemačkog jezika kao stranog ili drugog jezika. To ukazuje na rastuću potražnju među imigrantima i izuzetno važnu ulogu visokih narodnih škola za jezičnu i društvenu integraciju. One su zato glavni partner Federalnog zavoda za migracije i izbjeglice. Zbog pouzdanosti, kompetentnosti i lokalne zastupljenosti, visoke narodne škole su, uz republičke vlasti i federalnu vladu, ovlaštene za provođenje testova za sticanje njemačkog državljanstva.

Obrazovanje u oblasti zdravstva i prevencije

Sve je važnije sticati vještine za očuvanje vlastitog zdravlja. Sa preko dva miliona godišnje održanih kurseva visoke narodne škole mogu tvrditi da značajno sudjeluju u zdravstvenom obrazovanju.

Visoke narodne škole se vode definicijom zdravlja Svjetske zdravstvene organizacije, po kojoj je ne samo zajednica nego i pojedinac odgovoran za vlastito mentalno, fizičko i društveno blagostanje i zato treba aktivno učestvovati u očuvanju pomenutog. Pri tome visoke narodne škole nude raznovrsnu podršku. Izvori zdravstvenog obrazovanja povezuju individualne navike s prenošenjem znanja iz prakse svakodnevnog života: redovna tjele vježba, mogućnosti opuštanja i nutricionističke informacije. Zdravstveno obrazovanje se prilagođava različitim okruženjima i životnim stilovima. Nude se specifični programi: za starije osobe, roditelje, porodice, imigrante i osobe na radnom mjestu.

Visoke narodne škole se prilagođavaju potrebama društva koje stari. Zbog produžavanja radnog vijeka, pojmovi posao i zdravlje su važniji nego ikada.

Da se u radu visokih narodnih škola postižu vidljivi rezultati pokazuje primjer da participacija na kursevima stres-menadžmenta pozitivno i trajno utiče na zdravlje.

Zdravstveni obrazovni programi visokih narodnih škola prihvaćeni su ne samo od direktnih učesnika nego i od ustanova zdravstvenog osiguranja, lokalnih vlasti i kompanija, jer praktikuju opsežan razvoj kvaliteta. Konceptualni osnov su postavili još 1985. godine „Okvirnim planom zdravstvenog obrazovanja“. Još od tada postoje smjernice i mogućnosti daljnjeg zdravstvenog obrazovanja za nastavnike i polaznike.

Kulturno obrazovanje i kreativna organizacija

Kultura je način na koji ljudi oblikuju svoj život i svijet u kojem žive. Zasnovano na tako širokom shvatanju kulture, kulturno obrazovanje se u visokim narodnim školama odvija kako kroz „popularne“ tako i kroz nezavisne programe. Na kraju krajeva, visoke narodne škole su i same po sebi jedinstvena kulturna mjesta. Izazovi kulturnih promjena imaju više aspekata: izmijenjenu percepciju realnosti zbog digitalnih medija, estetizacija sve više aspekata života, rastuća različitost kulturnih ponuda.

Prezentiranje kultura, sticanje iskustava s različitim kulturama, angažiranje u kulturnom životu u širem smislu kao i užem smislu umjetničke kulture, otvorenost prema novim i stranim kulturama s uživanjem i poštovanjem – to su zadaci kulturnog obrazovanja. Zbog toga visoke narodne škole nemaju samo zadatak oblikovanja nego i integriranja, što je od velikog značaja u našem multikulturnom društvu. Interkulturno obrazovanje je ključ razumijevanja među kulturama.

Osnovni cilj programske oblasti „Umjetnost, kultura i kreativno organiziranje“ je sticanje kulturnih kompetencija i vještina procjene i planiranja. Preko milion polaznika godišnje sudjeluje u kursevima ove oblasti. Poseban interes postoji za produktivne i kreativne aktivnosti kao što su: slikanje, crtanje, ručni rad, fotografija i film, drama, muzika i ples. Sve je veća participacija i u informativnim i diskursivnim kursevima historije kultura, drame i umjetnosti.

Ova vrsta programa visokih narodnih škola namijenjena je osobama različitih ukusa i potreba. To mogu biti oni:

- koji u djetinjstvu i adolescenciji nisu imali priliku razvijati svoje muzičke i umjetničke talente,
- koji imaju hrabrosti eksperimentirati ili se baviti kreativnim radom uz profesionalno usmjeravanje,
- koji žele uživati u kulturnom bogatstvu njihove regije ili bogatstvu drugih kultura i
- koji se žele pripremiti za daljnje obrazovanje u nekoj oblasti umjetnosti.

Kulturno obrazovanje stvara dodatni prostor za iskustva i promovira lični razvoj. Kreativnost i kulturne kompetencije imaju učinka u mnogim oblastima života, kao što su posao i profesija. Specifičan aspekt visokih narodnih škola je bliska suradnja s umjetnicima, kulturnim institucijama, bibliotekama te društveno-kulturnim centrima u zajednicama. Kulturno obrazovanje u visokim narodnim školama se pokazalo kao neophodna osnova regionalnog, urbanog i kulturnog života.

„Istražna komisija ističe važnost kulturnog obrazovanja. Naročito društveni, kreativni i komunikacijski potencijali kulturnog obrazovanja odraslih su od velike i rastuće važnosti za budućnost.“

Istražna komisija o kulturnom obrazovanju na generalnoj skupštini vlade 2007. godine

Profesionalna kvalifikacija i podrška zapošljavanju

Za veliku većinu ljudi, profesija i rad moraju osigurati njihovu egzistenciju. Ali oni su također jako važni i za razvoj i očuvanje ličnog identiteta i učešća u društvenom životu. S porastom demografskih promjena i razvojem tehnologije konstantno raste i potreba za dobro obučanim kadrovima. Zato je profesionalni razvoj važan centralni dio rada visokih narodnih škola, bilo da se radi o učenju stranog jezika ili kursevima koji vode kvalifikacijama.

Kompetentna upotreba informacionih tehnologija - ključna kompetencija koju stalno treba unapređivati – je u fokusu programske oblasti „Rad i profesija“. Trend se kreće od polaznih i naprednih kurseva osnovnih IT vještina do specifičnih industrijskih aplikacija. Jako su zastupljeni i specijalizirani kursevi za unapređivanje karijere, poslovna administracija, tehničke oblasti i optimiziranje menadžerskih vještina. Također, u ponudi je „Xpert“ sistem certificiranih kvalifikacija priznatih u Njemačkoj i u Evropi. Visoke narodne škole pripremaju polaznike za sticanje stručnih kvalifikacija u skladu sa Zakonskim aktom o stručnom daljnjem obrazovanju.

Osim na osnovne programe, visoke narodne škole se fokusiraju na neke značajne tačke programa profesionalnog razvoja koje reflektiraju regionalne i lokalne potrebe i često su predmet suradnje s partnerima izvan visokih narodnih škola. Primjeri uključuju:

- orijentaciju tokom nezaposlenosti i „rupe“ u historiji zapošljavanja, npr. u periodu između škole i zapošljavanja; suradnju sa zajednicama i agencijama za zapošljavanje;
- profesionalnu daljnju izobrazbu žena koje se vraćaju na posao nakon produženog porodiljskog odsustva;

- razvoj kadrova u zajednici, npr. kursevi daljnjeg IT obrazovanja, podučavanje u menadžerskim vještinama ili interkulturalnim kompetencijama;
- kontinuirano i daljnje obrazovanje u kompanijama tokom privremenog rada ili u okviru „Modela obrazovnog partnerstva: obrazovanje odraslih i biznis“;
- kompleksne programe daljnjeg obrazovanja koje finansira EU ili federalna vlada, npr. medijska pismenost za edukatore, kursevi jezika za imigrante, usklađeni sa zahtjevima radnog mjesta.

Politička participacija i građanski angažman

Identitet visokih narodnih škola kao mjesta za demokratiju se manifestira u činjenici da one, pomoću široke obrazovne ponude i participatornih metoda, stvaraju prostor za diskusiju i razumijevanje. U programskoj oblasti „Javna politika – Društvo – Okolina“ mjesta imaju kako kritičko bavljenje političkim temama tako i promocija participacije i participacija u društvenom i političkom životu.

Građanstvo se često susreće s konkretnim političkim i društvenim poteškoćama ili konfliktnim situacijama u zajednici. Zato u program političkog obrazovanja u Visokim narodnim školama s pravom spadaju aktivnosti kao: debatni forumi i prezentacije, radionice na historijske teme, diskusije na temu urbanog planiranja, trenutnih lokalnih problema i sl. To znači da je omogućen dijalog između populacije i kreatora politike, što je motivacija za daljnju participaciju u političkom i društvenom životu. Sadržaj ponude se konstantno proširuje. Ona uključuje kako historijsko-političke teme tako i aktualno relevantne teme čiji je cilj jačanje sposobnosti političkog prosuđivanja.

Poseban oblik participacije je civilni angažman. U toj oblasti visoke narodne škole nude usmjeravanje, kvalifikacije i podršku.

Autofokusirano ponašanje u modernom civilnom društvu podrazumijeva aktualizirano opće obrazovanje, koje ima svoje mjesto i u oblasti „Javna politika – Društvo – Okolina“. Ponuda uključuje praktičnu nastavu o zakonskim, privrednim, naučnim, psihološkim ili obrazovnim pitanjima, transfer vještina – naprimjer, upotreba medija – kao i teoretski usmjerene kurseve naučnih disciplina. U oblasti „općih studija“ visoke narodne škole nude, u suradnji s univerzitetima, interdisciplinarne diskusije o novim naučnim rezultatima.

Fundamentalno pitanje društveno-političkog obrazovanja je: Šta participacija znači za različite grupe, npr. mlade ljude? Visoke narodne škole su značajno proširile ponudu za specifične ciljne grupe, kao što su mladi i mladi odrasli, naročito oni iz tzv. obrazovno zapostavljenog okruženja. Ponuda van-

nastavnog civilnog obrazovanja u okviru Plana za djecu i mlade čini visoke narodne škole pouzdanim partnerom federalne vlade preko pet decenija.

Uz upravljanje i kurseve integracije, visoke narodne škole nude osobama s migracijskom pozadinom mogućnost da shvate i iskuse učešće u politici.

Kursevi i drugi događaji vezani za razvoj i globalno učenje se održavaju da bi probudili interes za razvoj u zemljama u tranziciji; da bi uspostavili globalne veze koje će vidno uticati na pojedinca; da bi podržali politički angažman za održiv razvoj i odgovorno globalno društvo.

3.3. Raznolikost u kulturi učenja

Različito odlikuje ne samo objekte učenja u visokim narodnim školama nego i njihove oblike i formate. Pedagoški principi utjelovljuju kulturu učenja u visokim narodnim školama.

Smjernice i principi

Usluge visokih narodnih škola se ne definiraju samo kroz sadržaj nego i njihov dizajn. Nezavisno od raznolikosti metoda, specifičnosti tehnika podučavanja i ciljnih grupa, postoje i zajednički aspekti i principi kulture učenja u visokim narodnim školama.

Moderno okruženje za učenje uzima u obzir različita očekivanja kao i rezultate istraživanja cjeloživotnog učenja. Podrška u učenju je integralni dio svih ponuda.

Fokus na učesnike je obrazovni princip koji proizlazi iz različitosti polaznika, različitih kultura, navika, sposobnosti i obrazovnih ciljeva.

Bliskost stvarnom životu znači evaluaciju iskustva s jedne strane, a orijentaciju ka budućnosti i snalaženje u budućim situacijama s druge strane.

Orijentacija na problem predstavlja identificiranje specifičnih tema, a ako je primjereno i specifičnih problema polaznika kao i ohrabrivanje samoodređujućih, adekvatnih strategija. U okviru formata dugoročnog učenja ovaj oblik je integrativni dio projektno baziranog učenja.

Diskurzivna komunikacija je vodeći princip procesa učenje-podučavanje. Učenje se shvata kao društveni proces: učenje u grupi je klasična organizacija učenja u visokim narodnim školama. Ono je raznovrsno, diferencirano i upotpunjeno, npr. IT-kursevima ili otvorenim formatima učenja tako da se ostvaruju novi pristupi.

Situaciono-relevantno učenje približava učenje svjetovima ciljnih grupa, pri čemu se podučava takoreći snalaženje u određenim situacijama.

Ono što upotpunjuje mogućnosti učenja su usluge vezane za učenje kao npr.: utvrđivanje kompetencija, savjetovanje, ispiti, internetska komunikacija za nastavnike i učenike.

Obrazovni organizacijski oblici

Visoke narodne škole u suštini koriste tri obrazovna organizacijska oblika. One povezuju informalno stečene vještine i po potrebi ih dokumentiraju. U širokoj ponudi je moguće kako neformalno učenje tako i formalno učenje s ciljem sticanja certifikata. I konačno, one podržavaju „propusnost“ ovih modusa učenja i povezanost između obrazovnih metoda i okruženja učenja.

Jedinstvena prednost visokih narodnih škola i korist koju nose se ogledaju u raznovrsnosti ponude, odnosno njenih sadržaja i oblika. Osim toga, široka ponuda stvara prostor za suradnju s drugim institucijama, kulturnim institucijama, kompanijama, inicijativama i različitim grupama.

Raznolikost i jedinstvenost

Uprkos velikom broju visokih narodnih škola, one uvijek streme jedinstvenosti organizacije, zajedničkom jezgru i identitetu jer različitost i raznovrsnost zahtijevaju ovaj tip brend-menadžmenta.

Svim visokim narodnim školama je zajedničko shvatanje obrazovanja kao javne dužnosti, njihovog članstva u zajednicama, društvena uloga u obrazovnom okruženju, holističko shvatanje obrazovanja, nezavisnost od političkih stranaka i religijskih okvira, ukratko: jedinstveni aspekti institucije. Osim toga, sve visoke narodne škole održavaju uniformnu programsku strukturu, uporedivu ponudu sa zajedničkim komponentama i uz međuregionalnu razmjenu.

3.4. Inovativnost i menadžment kvalitete

Za visoke narodne škole inovacije nisu jednokratni događaji nego kontinuiran proces. One ne samo da stalno optimiraju vlastite strukture i sadržaje nego i nastoje podsticati razmjenu informacija, suradnju i kritičko poređenje.

Inovativnost

Visoke narodne škole moraju i nastoje se prilagođavati promjenama. Program se svake godine razvija dalje i prilagođava promjenama društvenih i individualnih potreba. Često ti programi i obrazovne usluge nadilaze granice postojećih načina rada te donose više koristi obrazovanju nego što su to činili prije. Razvijaju se, konceptualiziraju i testiraju nove obrazovne postavke

uz novu društvenu organizaciju i medijsku podršku. Takve inovacije čine oko 10% godišnjih programa visokih narodnih škola.

Menadžment kvaliteta

Visoke narodne škole osiguravaju kvalitet rada sistematskim menadžmentom kvaliteta, koji se uobičajeno verificira i certificira eksternom evaluacijom. Tokom evaluacije se često provjerava organizacija obrazovne institucije. Kontinuiran razvoj radnih procesa, usluga i ponuda počiva na kreativnosti kadra. To, između ostalog, obuhvata vrijeme potrebno za osmišljavanje novih koncepata i intenzivnu suradnju između stalnih i povremenih uposlenika.

Svaka visoka narodna škola tokom ovog procesa razvija vlastiti lokalni profil. To nije odraz proizvoljnog planiranja ili slučajnosti, nego njihove snage i specifičnih uvjeta okruženja kao što su regionalne potrebe za daljnjim obrazovanjem, sastav stanovništva i gustoća naseljenosti, ekonomske prilike i generalne strukture kulturnih i obrazovnih ustanova na relevantnim područjima.

4. Perspektiva visokih narodnih škola

4.1. Poteškoće i područja djelovanja za cjeloživotno učenje

Učinkovitost, inovativnost i fleksibilnost govore o potencijalu visokih narodnih škola u budućnosti i njihovoj velikoj prednosti u predstojećim strukturalnim promjenama. Kako bi se zadovoljili budući zahtjevi, model „Visoke narodne škole“ se ne mora fundamentalno mijenjati, ali ga je potrebno profesionalno razvijati iznutra, te podržavati izvana.

Poteškoće

Konceptualni razvoj i programsko planiranje visokih narodnih škola se zadnjih godina odvija pod tenzijama između tržišnih i javnih interesa. Visoke narodne škole s jedne strane prate modernizaciju društva, a s druge strane moraju ublažavati njene negativne posljedice. Bez obzira na značaj ekonomske isplativosti, obrazovanje mora biti dostupno svima. Obrazovna politika proklamira potrebu za cjeloživotnim učenjem, ali institucije koje se njime bave su pod stalnim udarom restrikcija u javnim ulaganjima, što je kontradiktorno navedenom stavu o cjeloživotnom učenju. Iako visoke narodne škole ne mogu riješiti ovaj paradoks, one mu se suprotstavljaju jasnim principima i konkretnim mjerama.

Područja djelovanja

Osnovni princip za visoke narodne škole je, sada i u budućnosti, pravo svih ljudi na daljnje obrazovanje. Cjeloživotno učenje ne smije biti uskraćeno nikome na osnovu etničkog porijekla, prethodnih neuspjeha ili posebnih potreba. Taj princip nije samo dio tradicionalnog razumijevanja rada visokih narodnih škola nego je i vrlo značajan za kompetitivnost i održivost društva.

Još jedan princip je da društveno neophodno nije samo stručno obrazovanje koje se može primjenjivati odmah. Opstanak demokratije i tržišne ekonomije u velikoj mjeri zavisi od dalekosežnih vještina procjene, učinkovitog djelovanja i participacije. Društveni izazovi se mogu savladati samo na human i demokratski način kroz razvoj obrazovanja koje će pratiti život, koje na ljude ne gleda kao na službenike društva, nego kao na partnere i odgovorne sudionike društvenog razvoja.

Ovi stavovi su bitni za buduće strategije visokih narodnih škola, koje se zasnivaju na tri pravca razvoja:

- kvantitativna ekspanzija i kvalitativni razvoj,
- razvoj pratećih mjera i
- širenje javnog daljnjeg obrazovanja u okviru lokalnog obrazovnog okruženja.

4.2. Kvantitativna ekspanzija i kvalitativni razvoj

Prema evropskim standardima je stopa uključenosti njemačke populacije u organizirano kontinuirano obrazovanje preniska. Zato pokrajinske vlade i republička vlada nastoje povećati participaciju u kontinuiranom obrazovanju općenito a naročito u slučaju nekvalificiranih osoba. Visoke narodne škole se također intenzivno zalažu za veću participaciju u daljnjem obrazovanju. Taj se cilj realno može postići ne samo zagovaranjem cjeloživotnog učenja nego i osiguravanjem i javnim podržavanjem pristupa obrazovanju za sve.

Obrazovna pravda

Visoke narodne škole smatraju da su veća participacija te bolji kvalitet u participaciji i dostupnosti obrazovanja jednako važni. Prioritetni zadaci su oni u javnom interesu, kao naprimjer oni koji služe cilju jednakosti u obrazovanju za osobe s niskim primanjima, u osnovnom obrazovanju, prekvalifikacijama i sl., ali i druge, društveno značajne aktivnosti kao što su političko, interkulturno i ekološko obrazovanje. Svaka visoka narodna škola bi trebala – pojedinačno ili u kooperaciji – biti sposobna da nudi i provodi takve aktivnosti.

Isto važi i za omogućavanje daljnjeg obrazovanja u njegovoj raznovrsnosti, tematskoj širini i dubini, što je ključno za osiguravanje kontinuiranog aktualiziranja općeg obrazovanja i stručnih vještina. Obrazovanje bez prepreka zahtijeva i unapređenje strukturnog kvaliteta i dostupnost, naprimjer lokalne usluge za starije osobe, primjerene cijene i sl., što bi osiguralo pristupačnost svima. Sve veći jaz između obrazovnih standarda i velike potražnje u osnovnom obrazovanju i učenju zahtijeva veću diferencijaciju programa i povezanost između različitih oblasti obrazovanja.

Promoviranje radne snage

Potražnja za kvalifikovanim radnicima općenito raste. Specifičan doprinos visokih narodnih škola profesionalizaciji i potencijalima radne snage je u usavršavanju, modularizaciji, sistematizaciji i standardizaciji ponuda daljnjeg obrazovanja kao i nudi mogućnosti sticanja adekvatnih kvalifikacija. Pored toga, visoke narodne škole aktivno podržavaju implementaciju Evropskog okvira kvalifikacija. Predane su radu na priznavanju vještina koje se zahtijevaju izvan formalnog sistema obrazovanja i posebnu pažnju posvećuju obrazovnim resursima imigranata.

Nedostatak kvalificirane radne snage, promjene u mirovinskoj politici i duži životni vijek uzrokovali su da radno sposobni odrasli moraju raditi duže. Suprotno daljnjem obrazovanju u kompanijama, visoke narodne škole obrazuju velike grupe osoba starijih od 50 godina. Zbog toga se ne fokusiraju samo na stručna znanja nego razvijaju interprofesionalne ponude koje su uključene i u kooperativne kvalifikacione programe. Jedan od trajnih obrazovnih i kvalifikacionih programa je namijenjen ženama koje se vraćaju na posao nakon porodijskog odsustva. Visoke narodne škole, u okviru razvoja programa, doprinose pretvaranju linearnog životnog modela, „učenje-posao-mirovina“, u kontinuirani model „posao-učenje-život- ravnoteža“.

Demografske promjene i intergeneracijsko obrazovanje

„Mlađe – starije – raznovrsnije“ je slogan koji opisuje kako demografske promjene utiču na strukturu populacije. Kao institucije cjeloživotnog učenja, visoke narodne škole su predestinirane za intergeneracijsko učenje. Ponuda u kojoj starije i mlađe osobe uče zajedno i nadopunjavaju se brzinom učenja i iskustvom donosi obostranu korist polaznicima.

Dobno prikladno obrazovanje ne zahtijeva homogenost ciljne grupe, nego čak iziskuje različitost koju nosi starosna dob, različiti interesi, obrazovanje i društvena orijentacija. Starije osobe žele upotpuniti svoje opće obrazovanje, kulturno se angažirati, sudjelovati u društvenim procesima i razvijati se. Mnogi se samo žele družiti s mladima, koji zauzvrat profitiraju od raz-

mjene iskustva sa starijima; drugi žele upoznati ljude u sličnim životnim situacijama. Visoke narodne škole stalno ulažu napore i podržavaju daljnje obrazovanje starijih osoba.

Društvo sebi ne smije dopustiti odustajanje od mnogih mladih osoba kojima prijeti opasnost od odustajanja ili su već odustali u redovnom školskom sistemu. Zbog toga visoke narodne škole proširuju njihov program osnovnog obrazovanja. One nude mogućnost sticanja školskih kvalifikacija i nastoje uskladiti prelaz iz škole u radnu svakodnevnicu. Na taj način aktivno podržavaju lokalne sisteme i održavaju kontinuiranu suradnju sa školama, službama zapošljavanja i poduzećima. Sposobnost učenja se kao ključna kompetencija potrebna za zapošljavanje mora, između ostalog, podržavati i obrazovnim savjetovanjem.

S ciljem podrške mladima na njihovom putu do obrazovanja, razvijena je i nova programska oblast pod nazivom „Mlada visoka narodna škola“.

Učenje pomoću digitalnih medija

Digitalni mediji su postali sastavni dio svakodnevne kulture za većinu omladine ali i za sve veći dio starije populacije. Zbog toga s pravom očekuju upotrebu digitalnih medija u obrazovnim institucijama i mogućnost e-učenja (elektronsko učenje). To vodi ekspanziji javnih odnosa i obrazovnom radu uz pomoć online zajednica, naprimjer: kao dodatna usluga za grupe polaznika ali i kao nova arena za formiranje mišljenja i otvoreno obrazovanje.

Individualizacija ljudskih života i profesionalna situacija zahtijevaju fleksibilne mogućnosti učenja koje ne zavise od mjesta i vremena. Izgradnja centara za samopodučavanje je putem usmjerenog savjetovanja prestala biti izuzetak i postala pravilo. To uključuje i online mentorstvo, što je dodatna podrška postizanju pozitivnih rezultata individualnog učenja. Ovi oblici daljnjeg obrazovanja su ključni instrument za obrazovanje u rijetko naseljenim regijama i omogućuju jednake uvjete kao i u urbanim područjima.

Učenje pomoću digitalnih medija stvara i prostor za javni diskurs i participaciju. Digitalna kultura komunikacije i razmjene u online zajednicama mora biti integrirana u rad visokih narodnih škola. Vrijednost i interakcija u učionici nisu izgubljene jer digitalna informacija ne može zamijeniti socijalno učenje.

Održivost i izvodljivost

Visoke narodne škole zagovaraju održivo učenje koje ima u vidu zaštitu prirodnih resursa i djelovanje u korist budućih generacija.

Visoke narodne škole kao javne ustanove smatraju da je njihova dužnost održavati diskusiju o očuvanju resursa, klimatskim promjenama i prave-

dnosti po pitanju intergeneracijskog obrazovanja i obrazovanja uopće. Globalno obrazovanje i učenje treba odgovarajuće programe koji će promovirati održiv, resursno-učinkovit životni stil. Visoke narodne škole neće ni sada ni u budućnosti ustuknuti pred kompleksnim naučnim istraživanjem ekoloških problema.

Visoke narodne škole kritično posmatraju trendove koji prioritet daju vrijednostima kurseva daljnjeg obrazovanja s kratkoročnim ciljevima i vrlo izoliranim beneficijama. Visoke narodne škole djeluju protiv ovog redukcionizma jer predstavljaju obrazovne sadržaje u širem kontekstu i svjesno „načinju“ teme koje nisu uvijek popularne ali služe dugoročnoj, ličnoj i općoj dobrobiti.

4.3. Uvjeti za uspješno daljnje obrazovanje

Razvoj ponude visokih narodnih škola, s obzirom da je usmjeren na budućnost, zahtijeva istovremeno unapređivanje marketinga obrazovanja, savjetovanja, profesionalnog razvoja i suradnje u oblasti nauke.

Marketing

Za unapređivanja daljnjeg obrazovanja potrebni su, između ostalog, intenzivniji marketing i odnosi s javnošću, kako na lokalnoj tako i na regionalnoj odnosno nacionalnoj razini. Pri tome se ne radi samo o reklamiranju ponude ili imidža – javno oglašavanje primarno ima motivacijsku ulogu za daljnje obrazovanje u cjelini.

Savjetovanje

S obzirom na poteškoće u menadžmentu tržišta daljnjeg obrazovanja i razvoja vještina, pored informacija o mogućnostima u daljnjem obrazovanju vrlo je važno savjetovanje. Baze podataka i *call* centri mogu popuniti praznine u informiranju ali ne i zamijeniti obrazovno savjetovanje.

Široka oblast obrazovnog upravljanja se u visokim narodnim školama kreće od konkretnog savjetovanja, po pitanju ponude i profesionalne orijentacije, do savjetovanja u oblasti novih oblika sticanja kompetencija.

Visoke narodne škole, kao javne institucije bez komercijalnih interesa, žele osigurati intermodalno savjetovanje onima kojima je to potrebno. Budući da je uspješno savjetovanje u daljnjem obrazovanju vrlo zahtjevno, za razvijanje ove oblasti su također potrebna dodatna finansijska sredstva.

Profesionalni razvoj i jačanje kadrova

Da bi se osigurala budućnost visokih narodnih škola, kao obrazovnih organizacija, potrebno je konstantno raditi na profesionalizaciji uposlenika, što nije samo u interesu institucije nego doprinosi i ličnom rastu i razvoju potencijala uposlenika. Sve dok se nedostaci vještina manifestiraju u obrazovnoj svakodnevnici, moraju postojati i razvijati se strategije za borbu protiv tih deficita.

Budući da i ovdje dolazi do miješanja i smjene generacija, visoke narodne škole moraju održati i stručnost kadrova. Uz podršku univerzitetskih i drugih stručnjaka, razvija se sistematska promocija mladih talenata.

Suradnja s oblašću nauke i istraživanja

Visoke narodne škole se sve više oslanjaju na interdisciplinarnu suradnju, poznavanje relevantnih trendova na tržištu, promjene u ciljnim grupama i potražnji, te novim saznanjima u učenju odraslih. Zbog toga visoke narodne škole insistiraju na suradnji s različitim oblastima nauke i primijenjenih razvojnih istraživanja. Ta se suradnja zasniva na sporazumu DVV-a sa stalnom njemačkom Konferencijom univerzitetskih rektora o razmjeni informacija, transferu u pogledu teorije i prakse, te zastupanju interesa u istraživanjima.

Ova vrsta suradnje se treba odvijati i u podučavanju i u inicijalnom akademskom daljnjem obrazovanju. Visoke narodne škole i univerziteti namjeravaju intenzivirati suradnju u oblastima podučavanja jezika, sticanja ključnih kompetencija, propedeutike i tzv. javnih nauka u smislu „javnog shvaćanja nauke i duhovnih izučavanja“. Kursne sheme visokih narodnih škola bi trebale biti integrirane u univerzitetske programe i na odgovarajući način akreditirane.

4.4. Visoke narodne škole na području obrazovanja u lokalnim zajednicama

Visoke narodne škole su uvijek bile na raspolaganju lokalnim centrima za daljnje obrazovanje u pogledu urbanog i regionalnog razvoja, te podrške u izradi i prilagodbi lokalnih obrazovnih programa i oblasti obrazovanja uopće.

Visoke narodne škole su odavno spoznale osnovne zadatke važne za zajednicu: otvorenost, pluralizam, internacionalnost, multilingvalnost, istraživanje različitih kultura. U javnoj debati o integraciji i imigraciji visoke narodne škole imaju jasan stav: smatraju se mjestom međukulturnog razumijevanja i predvodnicima u pogledu integracije. Ovaj profil mora biti još

jasniji, visoke narodne škole žele još snažnije pozivati stanovništvo s migrantskom pozadinom na daljnje obrazovanje i podržati njihove interese u društvenim, kulturnim i ekonomskim integracijama.

Važno je pripadnike imigrantske populacije ne smatrati homogenom grupom, nego im pristupiti kao osobama s različitim životnim stilovima, vještinama i potrebama, te neophodno razvijati prikladnu, diferenciranu ponudu za daljnje obrazovanje.

Iako su visoke narodne škole u jezičkoj integraciji ključne institucije, one kontinuirano diferenciraju razrede na višim stupnjevima. Pored toga, imigrantima se nude kursevi unapređivanja maternjeg jezika i povezivanja s drugim obrazovnim oblastima.

Opće i stručno obrazovanje te sticanje kvalifikacija zavisi i od jačanja vlastitih potreba i jezičkih vještina. Visoke narodne škole podržavaju formalno priznavanje vještina i kvalifikacija imigranata, uključujući i one stečene u zemlji iz koje dolaze. One također intenziviraju daljnje obrazovanje kvalificiranih imigranata, naprimjer za nastavljavanje školovanja u visokim školama.

Roditeljsko i obiteljsko obrazovanje nudi mogućnost preispitivanja vlastitih i stranih standarda. Visoke narodne škole pružaju informacije o obrazovnom sistemu u Njemačkoj, mogućnostima za obrazovanje i napredovanje njihove djece, te pomažu samim roditeljima, imigrantima, pri razvijanju roditeljskih vještina u stranom sistemu. Putem suradnje s asocijacijama doseljenika, roditelji se ohrabruju na sudjelovanje u interkulturalnom učenju.

U skladu sa svojim principima i ciljevima, visoke narodne škole zapošljavaju i kadrove s migracijskom pozadinom.

Visoke narodne škole se, od uspostavljanja međukulturne organizacione strukture koja seže od istraživanja potreba do planiranja ponude, na specifičan način fokusiraju na potrebe imigranata. One su konstantno prisutne u zajednicama i gradovima s visokim procentom imigrantske populacije. Sve usluge, kao naprimjer informiranje, savjetovanje i akreditiranje znanja i vještina moraju biti „skrojene“ za imigrante kao ciljnu grupu.

Jasno je da visoke narodne škole ne djeluju samo u pravcu integracije imigranata nego se posvećuju i drugim rizičnim populacijama kao što su marginalizirane i obrazovno zapostavljene grupe u mainstream društvu. Taj zadatak je jednako važan kao i integracija i socijalna inkluzija.

Visoke narodne škole u obrazovnim mrežama

Zajednice su aktivno uključene u inicijative i reforme obrazovne politike s ciljem unapređivanja lokalnih obrazovnih mogućnosti. Za uspješnu praktičnu primjenu neophodno je umrežavanje društvenog obrazovanja, akadem-

skog obrazovanja i podržavajućih ustanova u lokalnom obrazovnom okruženju. Samo bliska suradnja relevantnih institucija i udruživanje njihovih usluga osigurava adekvatnu i kvalitetnu brigu za sve generacije određenog regiona. Održivost mreža je zagwarantirana jedino kontinuiranim angažmanom svih interesnih strana, adekvatnom finansijskom podrškom i dovoljnim ljudskim resursima.

Visoke narodne škole su uvijek među onima koji podržavaju takav razvoj a često i same iniciraju aktivnosti koje mu doprinose. Njihova stručnost se zasniva na bogatom iskustvu u izgradnji regionalnih mreža i postojanoj suradnji s područnim centrima, školama, agencijama za zapošljavanje i drugim interesnim stranama kao što su crkve, asocijacije, zadruge ili komore. Zbog spremnosti na suradnju i historijske orijentacije, visoke narodne škole mogu, direktno ili indirektno, pratiti obrazovni vijek ljudi: od ranog djetinjstva (daljnji trening edukatora i roditeljsko obrazovanje), preko aktivnosti za školsku dob do pripreme za ulazak u profesiju i obrazovanja u starosti. Suradnja s partnerima iz različitih sektora omogućava visokim narodnim školama da pomažu grupama u nadoknađivanju propusta u obrazovanju. Na taj način doprinose transparentnosti obrazovnog sistema. Funkcionirajuće mreže su nužan preduvjet za dopiranje do grupa koje su do sada bile neprivilegirane u obrazovanju.

Visoke narodne škole stalno sudjeluju u aktivnostima mreža lokalnih zajednica, ohrabrujući ih na daljnje inicijative i razvijanje koncepata u kojima će biti zastupljeni sljedeći elementi:

- sticanje kvalifikacija, rad s nepriviligiranim grupama, pomoć pri integraciji imigranata;
- poticanje civilnog angažmana;
- ponuda orijentirana na održivost, naročito u pogledu preventivnog zdravstvenog obrazovanja za cijelu populaciju;
- dodatna nastava u školama: usluge cjelodnevnih škole, projekti za učenike u suradnji s udruženjima i kompanijama; certificiranje stečenih vještina;
- privremena podrška, naprimjer u profesionalnom usmjeravanju i savjetovanju; pripremne radionice za sticanje školske spreme; pripreme za univerzitetsko obrazovanje;
- intermodalno obrazovanje i savjetovanje za daljnje obrazovanje;
- inovativni projekti koji povezuju različite obrazovne sektore.

Uprkos nužnosti regionalnog umrežavanja, važno je održavanje i unapređivanje sržnih kompetencija. Visoke narodne škole moraju ostati prepoznatljive kao neovisno mjesto u obrazovnoj oblasti.

Snažna mreža počiva i na međusobnoj povezanosti visokih narodnih škola. To znači da visoke narodne škole sistematiziraju i standardiziraju ponudu u regijama, sinergijski koriste kadrovske potencijale, koncipiraju zajedničke regionalne projekte i ujedinjeno provode marketinške aktivnosti.

4.5. Ulaganje u budućnost za snažne visoke narodne škole

Daljnje obrazovanje je od vitalnog značaja za svakoga. Nažalost, finansiranje obrazovanja javnim sredstvima, s razlikama među pokrajinama, iz godine u godinu opada. Ovaj trend treba preokrenuti.

Javni sektor ima obavezu!

U obrazovanju su granice između „suosjećajne“ i omogućavajuće države jasno vidljive. S obzirom na očiglednu kontradiktornost između shvatanja važnosti daljnjeg obrazovanja s jedne strane, te nepostavljanja prioriteta i poteškoća u dodjeli finansijskih sredstava s druge strane, Evropska unija je 2006. godine ukazala na veliku potrebu za izdašnjim fondovima za daljnje obrazovanje u zemljama članicama. Ovaj poziv u Njemačkoj većinom nije naišao na veliki odjek. Obrazovna kriza u Njemačkoj je dijelom izazvana nedostatkom pažnje usmjerene najboljem mogućem obrazovanju za sve. Velike grupe stanovništva ne ispunjavaju osnovne preduvjete za odgovornim i samostalnim učenjem. Planirani ciljevi se ne mogu dostići ako cjeloživotno učenje smatramo privatnom jednosmjernom ulicom.

Visoke narodne škole će uvijek insistirati na razvoju obrazovne politike koja će voditi jednakosti, učinkovitosti i suradnji u sistemu cjeloživotnog učenja. Dugoročni uspjeh se može očekivati jedino ako retoričku javnu podršku daljnjem obrazovanju prati i odgovarajuća finansijska podrška.

Strukturalno deficitarno finansiranje lokalnih zajednica zahtijeva veće zalaganje zemalja koje zakonodavni okvir smatraju nužnim, ali sve više zapostavljaju svoje odgovornosti i obaveze.

Perspektive

Visoke narodne škole crpe nadu iz postojeće spremnosti političkih nosilaca odluka za povećanjem ulaganja u obrazovanje, odnosno u cjeloživotno učenje kao cjeline:

- u budućnosti će više ljudi studirati i učiti vanredno, uz formalno priznavanje njihovih kvalifikacija (čak i onih stečenih u visokim narodnim školama) i završavati studije u kraćem vremenu;
- radni vijek će biti duži i zato na vrijeme treba ukazivati na mogućnosti daljnjeg obrazovanja i zapošljavanja;
- starije stanovništvo mora biti angažirano u političkim i društvenim procesima;
- obrazovno zapostavljene grupe se moraju ohrabrivati za daljnje obrazovanje i, shodno tome, za učešće u društvenom razvoju;
- izazovi društvene, kulturne i ekonomske integracije imigranata još nisu savladani i zahtijevaju stalne napore u cjeloživotnom učenju.

Izazovi su ogromni. Kako bi se održali mir i prosperitet te interesi društvene pravde, mora biti moguće suočiti se s izazovima. Svi akteri nose odgovornost. Visoke narodne škole preuzimaju dio te odgovornosti. Naša iskustva u uspjesi su najbolji dokaz da ulaganje u visoke narodne škole znači ulaganje u budućnost.

Daljnje obrazovanje je esencijalni dio cjeloživotnog učenja. Finansijska sigurnost i institucionalna utemeljenost je neophodna. Ono za šta se mi borimo su snažne visoke narodne škole.

Konačno, zašto je vrijedno investirati u visoke narodne škole...

- zato što visoke narodne škole jedine nude daljnje obrazovanje s opsežnom ponudom koja obuhvata obrazovne interese mnogih ljudi u različitim situacijama, njeguju suradnju s drugim institucijama cjeloživotnog učenja i podržavaju lokalne zajednice kao mjesta za život i rad;
- zato što su visoke narodne škole fleksibilne i ne ustupaju pred aktualnim društvenim problemima, pomažu polaznicima da se nose s promjenama, ohrabruju neprivilegirane na daljnje obrazovanje i provode regionalne i nacionalne obrazovne kampanje;
- zato što se visoke narodne škole bore protiv širenja društvenog jaza, ostvarujući ciljeve: obrazovanje za sve, podučavanje bazičnim vještinama, podržavanje svih postojećih potencijala;
- zato što će visoke narodne škole i u budućnosti, kad je riječ o troškovima, raditi učinkovitije od drugih sličnih institucija;
- zato što su visoke narodne škole kompetentne i inovativne obrazovne institucije koje praktično implementiraju principe cjeloživotnog učenja;

- zato što su visoke narodne škole pouzdan, objektivan, politički i religijski neovisan partner;
- zato što visoke narodne škole djeluju na transparentan način i svima omogućavaju pristup obrazovanju, radu, kulturi i javnom životu, te tako doprinose atraktivnosti gradova i regiona.